

УДК 339.13:004]:339.92

Пермінова С.О.*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри менеджменту**Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***Ходацька М.О.***студентка факультету менеджменту та маркетингу**Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

КОНКУРЕНТНІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ІТ-АУТСОРСИНГУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

UKRAINIAN COMPETITIVE POSITION OF IT-OUTSOURCING IN INTERNATIONAL MARKETS

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено конкурентоспроможність українського ІТ-сектору на міжнародній арені, проаналізовано можливість зайняття лідерських позицій, визначено сильні і слабкі сторони ІТ-галузі, на основі чого побудовано SWOT-аналіз. В динаміці проаналізовано позиції України в світі за основними складовими Індексу мережевої готовності, визначено основних конкурентів та країн-лідерів міжнародного ІТ-ринку.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, ІТ-аутсорсинг, міжнародний ринок, інформаційно-комунікаційні технології.

АННОТАЦІЯ

В статті досліджено конкурентоспроможність українського ІТ-сектора на міжнародній арені, проаналізована можливість зайняття лідерських позицій, определены сильные и слабые стороны ИТ-отрасли, на основе чего построен SWOT-анализ. В динамике проанализированы позиции Украины в мире по основным составляющим Индекса сетевой готовности, определены основные конкуренты и страны-лидеры международного ИТ-рынка.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, ИТ-аутсорсинг, международный рынок, информационно-коммуникационные технологии.

ANNOTATION

The article investigated the competitiveness of Ukrainian IT-sector in the international arena, the opportunity to analyze the lessons of leadership positions; it identified the strengths and weaknesses of the IT-industry, which is built on the basis of SWOT-analysis. The dynamics studied Ukraine's position in the world on the basic components of network readiness index, identifies the main competitors and the leading countries of the international IT-market.

Keywords: competition, competitiveness, international market, IT-outsourcing, information and communication technology.

Постановка проблеми. Весь світ не стоїть на місці, країни все більшими зусиллями відвоюють лідерські позиції, тим самим стимулюючи зростання конкуренції на світових ринках. Активні глобалізаційні та інтеграційні процеси, а також значні геополітичні зрушення, які в останні роки мають значний вплив на українські реалії, для країни актуалізували необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоспроможності окремих галузей та секторів економіки.

Підвищення у світі ролі інтелектуальної праці дало поштовх уряду України для виділення

ІТ-сектору як одного із пріоритетних напрямів розвитку. Нині український ІТ-аутсорсинг посідає високі позиції на світовому ринку, популярністю також користуються українські спеціалісти у цій сфері, які формують інвестиційно привабливий імідж нашої країни, працюючи з міжнародними компаніями, що є потенційно ефективним напрямом підвищення конкурентоспроможності національної економіки України. А це приводить до розвитку технологій, збільшення зайнятості та підвищення рівня життя населення. Проте потенціал ІТ-сектору України не реалізується повною мірою, що є причиною недостатньо високого рівня результативності галузі та її низької конкурентоспроможності на світовому ІТ-ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування конкурентного середовища та забезпечення конкурентоспроможності підприємств досліджено в роботах таких економістів, як, зокрема, І. Анософф, А. Маршалл, М. Портер, Д. Ріккардо, Дж. Робінсон, А. Сміт, Ф. Хайєк, Г. Азоев, А. Воронкова, Ю. Гарачук, А. Жамойда, В. Обремчук, І. Отенко, С. Савчук, Р. Фатхутдінов. Розвитку національного ІТ-сектору присвячені дослідження В. Семиноженка, Ю. Бажала, Ю. Полунеева та інших вчених. Актуальність проблеми розвитку ІТ-галузі визначається її істотним впливом на покращення якості життя населення та збільшення робочих місць в країні, що потребує подальших досліджень.

Мета статті полягає в оцінюванні українського ІТ-ринку, порівнянні його потенціалу з іншими країнами, здійсненні аналізу міжнародної конкурентоспроможності ІТ-сектору України та визначенні перспектив для розвитку галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна посідає четверте місце у Східній Європі (рис. 1) та шосте місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів (після США, Індії, Росії, Польщі та Румунії), так само Україна входить до ТОП-30 локацій для передачі замовлень на розроблення ПЗ [1].

ІТ-індустрія України сьогодні – це третя індустрія України з обсягом експорту близько 2 млрд

доларів на рік з прогнозом росту до 7,7 млрд. доларів до 2020 року. Це близько 80 тис. зайнятих осіб у 2015 році з ростом 10 тис. осіб щорічно. Це створення однією особою, зайнятою в ІТ, 3–4 додаткових робочих місць в суміжних сферах. Це перше місце в Європі та четверте місце у світі за обсягом постачання послуг (після США, Індії та Філіппін) [2].

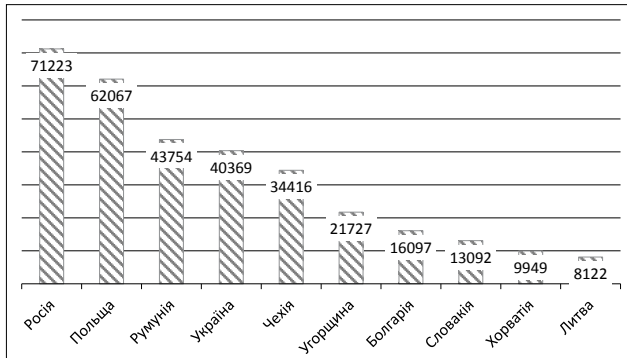

Рис. 1. Лідери за кількістю ІТ-спеціалістів Східної Європи

Джерело: [1]

У 2015 році Україна посіла 71 місце серед 143 країн (рис. 2, рис. 3) за Індексом мережевої готовності, піднявшись порівняно з попереднім роком на 10 позицій (у 2014 році Україна опинилась на 81 позиції серед 148 країн). Індекс мережевої готовності (Network Readiness Index) вимірює схильність країн використовувати можливості, які породжуються інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) [3].

Рис. 2. Рейтинг України за Індексом мережевої готовності (2007–2015 роки)

Джерело: [3]

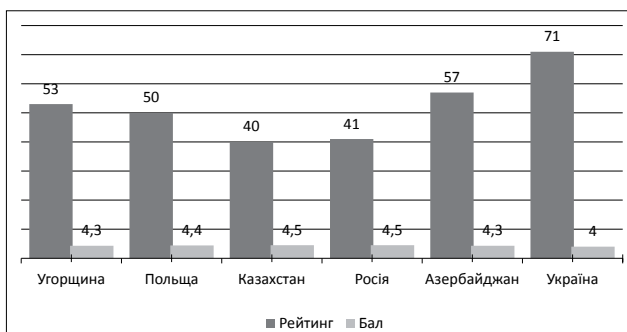

Рис. 3. Позиції України за Індексом мережевої готовності серед країн зі швидкозростаючим ІТ-сектором, 2015 рік

Джерело: [4]

Серед країн із швидкозростаючим ІТ-сектором Україна значно поступається країнам ЄС (Польща, Угорщина) та колишнім країнам СНД, зокрема Казахстану, який за 8 років піднявся на 32 позиції в рейтингу (40 місце в 2015 році), Росії (41 позиція, плюс 29 позицій) та Азербайджану (підвищення на 14 позицій до 57 місця) [4].

Низьке використання ІКТ державою та бізнесом є однією з причин невисокого положення ІТ-сектору України в світовому рейтингу. Низький попит в Україні на ІКТ з боку державного сектору є причиною втрати 68 позицій в рейтингу за цим показником за останні 6 років. Низьку динаміку у використанні ІТ показує і бізнес, що пояснюється домінуванням низькотехнологічних галузей виробництва в економіці України, які потребують високого рівня залучення ІТ [5].

Показники оплати праці на годину в Сполучених Штатах Америки загалом, Кремнієвій долині, Індії, Росії та Україні за трьома найбільш чисельними ІТ-професіями демонструють значний розрив рівнів оплати праці у різних країнах (рис. 4).

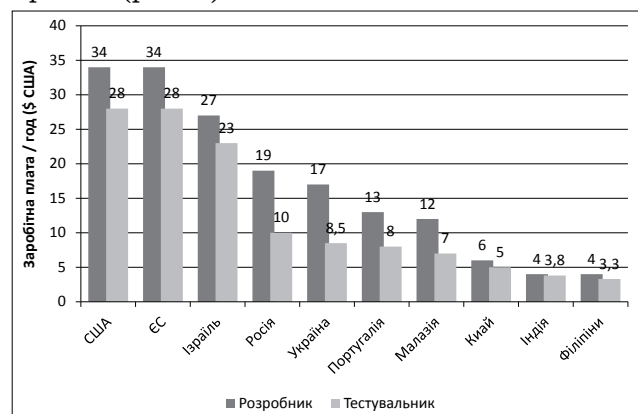

Рис. 4. Рівень оплати праці за годину роботи в ІТ-сфері по країнах

Джерело: [6]

Як видно з рис. 4, оплата працівника галузі ІТ-аутсорсингу в Україні майже вдвічі менша, ніж у США та Європейському Союзі, які є основними замовниками таких послуг. Наявність спрощеної системи оподаткування для суб'єктів підприємницької діяльності дає змогу мінімізувати податкові зобов'язання замовників. Відносно невисокі витрати, пов'язані з організацією та підтриманням робочих місць, дають змогу замовникам зменшити накладні витрати.

Хоча оплата праці вітчизняних фахівців, які виконують роботи за аутсорсинговими схемами, нижча за аналогічну в країні замовника, її середній рівень перевищує оплату аналогічної праці на внутрішньому ринку, а також її середній рівень по економіці загалом. Залучення фахівців до проектів ІТ-аутсорсингу сприяє зростанню продуктивності праці, покращенню якості послуг, формуванню нової бізнес-культури в Україні. Для реалізації аутсорсингових

Таблиця 1

SWOT-аналіз ІТ-сектору України

Сильні сторони	Слабкі сторони
1) високий рівень кваліфікації ІТ-фахівців; 2) великі перспективи для розвитку ринку ІТ-аутсорсингу; 3) великий за обсягом ринок праці; 4) політика держави спрямована на розвиток галузі; 5) низький рівень оплати праці; 6) наявність великої кількості як крупних міжнародних компаній, так і невеликих стартапів; 7) дешеві мобільні та інтернет-послуги.	1) насичений ринок; 2) низьке використання ІКТ державою та бізнесом; 3) низький рівень проникнення Інтернету; в 2015 році Україна потрапила у список країн з проникненням менше 45%; 4) недостатня кількість вітчизняних клієнтів; 5) слабкий рівень розвитку інфраструктури.
Можливості	Загрози
1) співпраця з іноземними клієнтами та налагодження постійних зв'язків; 2) надходження інвестицій в країну у вигляді іноземної валюти; 3) поширення віддалення завдяки популяризації мобільних пристроїв.	1) на ринку присутні сильні конкуренти; 2) скорочення внутрішнього попиту на ІТ; 3) міграція кваліфікованих спеціалістів; 4) зміни у системі оподаткування; 5) скорочення внутрішнього попиту на ІТ через перенасичення ринку; 6) скорочення ІТ-бюджетів українських підприємств.

Джерело: складено авторами на основі методу експертних оцінок

проектів в Україну залучаються інвестиційні ресурси для купівлі високотехнологічного електронного устаткування, що дає змогу покращувати навички вітчизняних фахівців з експлуатації та обслуговування цього обладнання [7].

Результати аналізу тенденцій розвитку ІТ-галузі в світі та виявлення позицій вітчизняного ІТ-сектору серед інших країн дали змогу виокремити сильні і слабкі сторони, а також можливості і загрози для України на міжнародному ІТ-ринку (табл. 1).

Перспективи розвитку ІТ-аутсорсингу, який з часом може створити умови для становлення України як потужного самостійного гравця на ринку ІТ послуг, визначаються обсягом світового ринку таких послуг, сегментом, який зараз займає Україна, та потенціалом збільшення цього сегменту у майбутньому. Згідно з даними International Trade Centre світовий експорт комп'ютерних та інформаційних послуг у 2011 році досягнув 215 млрд. дол. США [6], збільшившись за останні 5 років на 30%. Частка України на цьому ринку складає 0,5%, проте за цей період вона зростає утричі.

Реалізація зазначеного потенціалу зростання галузі ІТ-аутсорсингу можлива за умов підвищення якості технічної освіти, покращення навичок комунікацій іноземними мовами, збереження гнучких умов оподаткування на ринку праці та спрощеного режиму оподаткування самозайнятого населення, прозорості і простоти ведення бізнесу в Україні.

Отже, можемо виокремити такі напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності ІТ-сектору України, як залучення припливу іноземного капіталу в сектор, вихід на іноземні ринки малих та середніх ІТ-підприємств через створення ІТ-кластерів, нарощення людського капіталу, стимулювання внутрішнього попиту

на продукти ІТ, збільшення кількості сучасних високомаржинальних компаній-постачальників послуг аутсорсингу для вітчизняних та зарубіжних замовників.

Висновки. Аналізуючи показники розвитку вітчизняного ІТ-сектору за останні роки, можна побачити позитивну тенденцію щодо підвищення позицій у світових рейтингах. Проте і досі Україна значно поступається країнам-лідерам ІКТ, зокрема країнам ЄС та колишнім країнам СНД (особливо Казахстану, Азербайджану і Росії).

Факторами, що стримують розвиток ІТ-сектору, є низька доступність найновіших технологій, недостатній рівень закупівлі державою товарів та послуг ІТ-сектору, низький рівень захисту прав інтелектуальної власності, неефективність систем законотворення.

Стимулюючими факторами розвитку ІТ-сектору в Україні є високий рівень грамотності та освіченості населення, низькі тарифи на мобільний зв'язок та Інтернет, впровадження електронних систем, 3G технологій, приплив іноземних інвестицій та поширення ІТ-аутсорсингу.

Виокремлені сильні та слабкі сторони ІТ-сектору України, а також сформовані основні фактори його розвитку дають змогу сподіватися на підвищення конкурентоспроможності цієї важливої для національної економіки галузі в контексті євроінтеграційних процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. УНІАН – інформаційне агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/society/768725-ukrajina-chetverta-v-sviti-za-kilkisty-ut-fahivtsiv.html>.
2. Медовой О. Пріоритетні напрями на шляху розвитку ІТ-індустрії України / О. Медовой [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу : <http://it-kharkiv.com/news-uk/prioritetni-napryamki-na-shlyaxu-rozvitku-it-industri%D1%97-ukra%D1%97ni>.
3. Аналітичні матеріали – «Асоціація ІТ» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://itukraine.org.ua/analitychni-materialy>.
  4. The Global Competitiveness Report 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings>.
  5. Феліксова Л. Формування міжнародної конкурентоспроможності ІТ-сектору України / Л. Феліксова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4997>.
  6. International Trade Centre: Exports 2000–2011 : International Trade in Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intracen.org/statistics-export-service-country>.
  7. Щодо потенціалу перспектив розвитку ІТ-аутсорсингу в Україні / Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1301>.